

AINEKAVA

ÕPPEAINE NIMETUS	AJALUGU
ÕPPEAINE KIRJELDUS	Ajaloo õppimise käigus omandatakse pädevused, mis on vajalikud oma elu korraldamiseks ajalooteadvuse toel ühiskonnale omases ajaloolises kultuuris. Ajalooõpetus toetab ajaloolise mõtlemise kujunemist. Ajalooline mõtlemine tähendab suutlikkust märgata tähenduslikkust ajaloos, oskust kasutada esmaallikaid tõendusmaterjalina, tunda ära muutusi ja ajaloosündmuste järjepidevust, analüüsida põhjusi ja tagajärgi, tajuda ajaloolist konteksti ja mõista ajalooliste tõlgenduste eetilist mõõdet. Ajalooõpetuses omandavad õpilased kultuuriruumis ning ajaloolises keskkonnas orienteerumiseks vajalikke teadmisi ja oskusi. Õpilasi suunatakse uurima, teadvustama, analüüsima, kriitiliselt hindama ning tõlgendama minevikus aset leidnud sündmusi ja protsesse, nende seoseid omavahel ja tänapäevaga ning ajaloosündmuste erineva tõlgendamise põhjusi. Põhikooli ajalooõpetus on kronoloogilis-temaatiline. Õppeaine algab sissejuhatava algõpetusega ning jätkub muinas- ja vanaaja, keskaja, uusaja ning lähiajaloo õppimisega. Eesti ajalugu õpitakse lõimituna maailma ajaloo kursusesse. Ainekavas eraldi esitatud Eesti ajaloo teemasid käsitletakse põhjalikult ja süsteemselt ning tõmmatakse paralleele maailma ajalooga. Käsitluse põhimõte on liikumine lähemalt kaugemale, alustades kodukoha ajaloost, kus on oluline luua käsitletava teema ja paikadega isiklik seos. Maailma ajalugu käsitletakse valitud teemade kaudu, millega ei taotleta ajalooperioodidest tervikpildi kujunemist. Tähtis on luua seosed mineviku ning nüüdisaja ajaloosündmuste ja -nähtuste vahel ning kujundada arusaam, et minevikku pöördumata on raske mõista tänapäeva, nt kriisikollete olemust, Eesti ajaloo sõlmküsimusi, Eesti iseseisvuse ning selle kaitsmise ning teisalt võõrvallutuste mõju erinevatel perioodidel. Õpitakse väärtustama kohalikku kultuuripärandit, inimeste iseotsustamise õigust ja vabadust, analüüsima eetilisi valikuid ja mõistma hukka agressiooni ja okupatsiooni ning kõiki inimsusevastaseid kuritegusid. Õpilaste maailmapilti rikastab ainetevaheline lõiming ning lähedaste teemade lõimitud käsitlemine, lähtudes erinevatest aspektidest. Ajalooõpetuse kaudu laiendatakse teadmisi, omandatakse ajaloolist sõnavara ja kujundatakse erinevaid oskusi: 1) oskus orienteeruda ajas ning analüüsida ajaloolise keskkonna kujunemist; 2) ajaloomõistete tundmine ja kontekstis kasutamise oskus; 3) ajaloo kohta küsimuste esitamise ning neile vastamise oskus;

	4) funktsionaalne kirjaoskus, kriitilise mõtlemine oskus, arutlusoskus, järelduste tegemise ja seoste loomise ning oma seisukoha kujundamise ja põhjendamise oskus; 5) empaatia, oskus asetada end kellegi teise olukorda ajastut arvestades; koostöö- ja konfliktilahendusoskus; 6) allikaanalüüs ja ajalookaardiga töötamise oskus, erinevatest teabeallikatest info leidmise, kasutamise ja hindamise oskus, suulise ja kirjaliku eneseväljenduse ning IT-vahendite kasutamise oskus. Oskuste kujundamine ajalooõpetuses on pidev protsess ning seda tehakse erinevate õppeteemade ja õppemeetodite kaudu. Oskuste saavutatuse taset kirjeldatakse ajaloo õpetamise eesmärkidena kooliastmeti.
TEADMISED, OSKUSED JA HOIAKUD	
II KOOLIASTE	Õpilane: 1) teab, ajaloo periodiseerimise põhimõtteid ning et ajaloo periodiseerimine on kokkuleppeline; 2) teab, et ajaloosündmustel ja -nähtustel on põhjused ja tagajärjed; 3) kasutab ajaloomõisteid kontekstis; 4) teab näiteid kodukoha minevikust; 5) teab, et Eesti ei ole alati olnud iseseisev ning teab olulisi sündmusi ja isikuid Eesti omariikluse kujunemisloos; 6) mõistab, kuidas kujunes inimasustus; 7) mõistab, et teadus ja tehnika on pidevas arengus ja mõjutavad inimesi ning ühiskonnaelu; 8) oskab asetada end minevikus elanud inimese olukorda ning saab aru, et erinevast rollist vaadates on maailm erinev; 9) teab, et eri aegadel on ühiskonnas olnud erinevad väärtussüsteemid, mida ei ole õige hinnata tänapäeva kontekstis; 10) teab, mis tunnused on iseloomulikud demokraatlikele ja mittedemokraatlikele ühiskonnavormidele ajaloos; 11) teab, millist liiki allikatest saab mineviku kohta teavet ja milliste tunnuste järgi saab allikate usaldusväärsust hinnata; 12) teab näiteid kodukoha kultuuripärandist, olulisi inimesi ja nende rolli kodukoha kultuuriloos; 13) märkab ja väärtustab minevikupärandit Eestis ja mujal; 14) teab, kuidas meditsiin ja inimeste teadmised tervisest on aja jooksul muutunud; 15) teab näiteid, kuidas inimkond on minevikus keskkonda mõjutanud.
III KOOLIASTE	Õpilane: 1) eristab ajalooperioode ning iseloomustab neid põhitunnuste kaudu; 2) mõistab ajaloosündmuste tähenduslikkust, toob esile sündmuste ja protsesside põhjusi ja tagajärgi ning jätkuvuse ja muutuste näiteid; 3) seostab kodukoha ajalugu Eesti ja Euroopa ajalooga, teab Eesti ajaloo pöördepunkte;

	4) mõistab Eesti omariikluse kujunemist ja arengut Euroopa ajaloo taustal; 5) mõistab tänapäeva Euroopa ja Ameerika Ühendriikide kujunemislugu ja arengut ning riikide mõju maailmas; 6) analüüsib inimeste igapäevaelu ja ühiskonnaelu muutumist ning linnade tähtsuse kasvu; 7) mõistab teaduse ja tehnika arengu mõju inimeste eluviisile ja ühiskonnaelu valdkondadele; 8) mõistab kolonialismi ja rahvastikurände põhjusi ja tagajärgi minevikus ning tänapäeval globaalse ajaloo perspektiivis; 9) analüüsib inimese sotsiaalseid ja ühiskondlikke rolle minevikus ja tänapäeval, individuaalse eneseteostuse piiranguid ja võimalusi lähtuvalt ühiskonna arengust; 10) mõistab, kuidas on kujunenud ja toiminud demokraatlik ühiskond minevikus, võrreldes tänapäevaga; 11) mõistab, kuidas inimese käsitus on ajas muutunud; 12) kogub ajalooalast informatsiooni, töötab eritüübiliste ajalooallikatega, kommenteerib ja hindab neid kriitiliselt, teeb informatsiooni põhjal järeldusi; 13) eristab poliitilisi õpetusi, teab nende kujunemislugu; 14) analüüsib kultuuripärandi tähtsust inimkonna ajaloos ja mõistab üksikisiku rolli kultuuripärandi kandjana; 15) analüüsib inimese tervisekäitumise muutumist ajaloos; 16) mõistab inimtegevuse ja keskkonna vastastikust mõju ajaloos.
--	---

5. KLASS	
ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU
Ajaarvamine ja ajalooallikad	
Õpilane: 1) kasutab ajaarvamisega seotud mõisteid asjakohaselt: e.Kr., p.Kr, sajand, aastatuhat jt; 2) paigutab ajateljele isikliku elu sündmusi, ajaloosündmusi ja -perioode, kasutades õigesti ajaühikuid; lahendab ajatelje abil ülesandeid; 3) teab, et ajalooallikad jagunevad suulisteks, esemelisteks, kirjalikeks ja audiovisuaalseteks ning toob nende kohta näiteid; 4) iseloomustab erinevate allikatüüpide eripära, hinnates nende usaldusväärsust;	Mõisted ja märksõnad: <i>sajand, aastatuhat, ajatelg, Rooma number, araabia number; suulised, esemelised, kirjalikud ja audiovisuaalsed allikad; muuseum, arhiiv; kroonika, legend, arheoloogia, muistis</i> Ajaarvamine ja ajaloo perioodid: muinasaeg, vanaaeg, keskaeg, uusaeg, lähiajalugu. Isikliku elu sündmused ajateljel Ajalugu ja ajalooallikad. Allikate tõlgendamine: kirjalik allikas, suuline allikas, esemeline allikas, muuseum ja arhiiv. Töö erinevate allikatega. Mõisted ja märksõnad: mälestused, intervjuud, fotod, videod, päevikud, kirjad jne.

5) kasutab perekonnaloo uurimisel eritüübilisi allikaid.	Perekonnaloo uurimine.
Ajaloosündmused, ajaloolised isikud ja eluolu	
Elu muinasajal Õpilane: 1) toob näiteid sündmustest ja protsessidest maailma ja Eesti ajaloos ning isiklikus elus; 2) kirjeldab ajaloosündmuse näitel põhjuse ja tagajärje seost ja iseloomustab allikatüüpide eripära, hinnates nende usaldusväärsust.	Mõisted ja märksõnad: <i>kiviaeg, pronksiaeg rauaaeg, korilus, küttimine, kodukohaga seotud muinasaja asustus, muinaslinnus, muistne vabadusvõitlus, Läti Henrik, Liivimaa kroonika, maakond, ristiusk, Lembitu.</i> Kodukohaga ja Eestiga seotud muinasaja asulad. Muinasjainimese eluolu. Muistse vabadusvõitluse põhjused, tagajärjed. Läti Hendrik, Lembitu ning nende olulisus. Liivimaa kroonika kui ajalooallikas.
Eluolu keskajal Õpilane: 1) kirjeldab joonise abil ajaloolist asulat, toob näiteid, kuidas ühiskonna ja elukeskkonna areng mõjutavad inimeste igapäevaelu 2) teab, et inimeste arusaam maailmast sõltub ajaloolisest kontekstist ja inimese sotsiaalsest rollist ühiskonnas	Mõisted ja märksõnad: <i>elu keskajal linnas ja maal, raad, tsunft, raekoda, Hansa Liit, gild, linnaõigus, linnused.</i> Eluolu ja tegevusalad keskajal linnas ja maal.
Eesti 16.-18. sajandi sõdade perioodil	
Õpilane: 1) toob näiteid sündmustest ja protsessidest maailma ja Eesti ajaloos; 2) nimetab ajaloolisi isikuid ja põhjendab nende olulisust kultuuriloos, toob näiteid inimtegevuse ja looduskeskkonna vastastikusest mõjust minevikus.	Mõisted ja märksõnad: <i>Liivi sõda, Ivan IV, Balthasar Russow, Liivimaa kroonika, Põhjasõda, Karl XII, Peeter I</i> Ajaloosündmused ja silmapaistvad isikud kodukohas, Eestis, Euroopas ning maailmas.
Eluolu uusajal	
Õpilane: 1) toob näiteid, kuidas ühiskonna ja elukeskkonna areng mõjutavad inimeste igapäevaelu.	Mõisted ja märksõnad: <i>rehielamu ja mõis, toidulaud, rõivad ja rahvatraditsioonid, pärisorjus.</i> Elu linnas ja maal, eluolu rahu ja sõja ajal, tegevusalad, elamud, rõivastus, toit, kultuur ja traditsioonid, nende muutumine ajas.
Kool Rootsi ja Vene ajal	
Õpilane: 1) kasutab narratiivi loomisel ajaloomõisteid asjakohases kontekstis.	Mõisted ja märksõnad: <i>Tartu Ülikool, talurahvaharidus ja Bengt Gottfried Forselius.</i> Hariduse andmine minevikus.

Rahvuslik ärkamisaeg	
Õpilane: 1) nimetab ajaloolisi isikuid ja põhjendab nende olulisust kultuuriloos.	Mõisted ja märksõnad: <i>rahvuslik ärkamisaeg, Jannsen, Koidula, Jakobson, Hurt, laulu- ja mänguseitsid, I üldlaulupidu.</i> Ajaloosündmused ja silmapaistvad isikud kodukohas, Eestis.
Eesti iseseisvumine	
Õpilane: 1) nimetab Eesti iseseisvumisega seotud sündmusi ja isikuid.	Mõisted ja märksõnad: <i>Päästekomitee, Päts, Konik, Vilms, iseseisvusmanifest, iseseisvuse väljakuulutamine.</i> Ajaloosündmused ja silmapaistvad isikud kodukohas, Eestis.
Iseseisev Eesti kahe maailmasõja vahel	
Õpilane: 1) toob näiteid sündmustest ja protsessidest maailma ja Eesti ajaloos; kirjeldab ajaloosündmuse näitel põhjuse ja tagajärje seost.	Mõisted ja märksõnad: <i>Vabadussõda (1918-1920), Johan Laidoner, Võnnu lahing - võidupüha, Poska, Tartu rahu.</i> Eesti aeg kahe maailmasõja vahel: maaseadus, Eesti kroon, üldine eluolu ja kultuur. Vabadussõda ja selle põhjused ning tagajärjed. Võidupüha. Jaan Poska ja tema olulisus. Tartu rahu. Eluolu ja kultuur kahe maailmasõja vahel.
Eesti ja teine maailmasõda	
Õpilane: 1) toob näiteid sündmustest ja protsessidest maailma ja Eesti ajaloos ning isiklikus elus; kirjeldab ajaloosündmuse näitel põhjuse ja tagajärje seost.	Mõisted ja märksõnad: <i>MRP, Nõukogude okupatsioon, küüditamine, Saksa okupatsioon, holokaust, suur põgenemine.</i> Teine maailmasõda ja selle mõjutused Eestis. Jossif Stalin ja Adolf Hitler ning nende mõju Eesti ajaloole.
Nõukogude aeg	
Õpilane: 1) toob näiteid sündmustest ja protsessidest Eesti ajaloos ja isiklikus elus; 2) toob näiteid ajaloomälestisest ja selgitab, miks need on kultuuriloos olulised.	Mõisted ja märksõnad: <i>metsavendlus, kolhoos</i> Eluolu ENSV-s, Eestis.
Iseseisvuse taastamine	
Õpilane: 1) nimetab ajaloolisi isikuid ja põhjendab nende olulisust; toob näiteid inimtegevuse ja looduskeskkonna vastastikusest mõjust minevikus.	Mõisted ja märksõnad: <i>laulev revolutsioon, Balti kett, fosforiidisõda</i> Lennart Meri. Eesti iseseisvuse taastamine ja sellega seonduvad sündmused.

6. KLASS	
ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU
MUINASAEG JA VANAAEG	
Muinasaeg	
Õpilane: 1) kirjeldab muinasaja inimese eluviisi ja tegevusalasid; 2) näitab kaardil ja põhjendab, miks ja mis piirkondades sai alguse põlluharimine; 3) teab, missuguseid muudatusi ühiskonnaelus tõi kaasa metallide kasutusele võtmine; 4) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid <i>kiviaeg, pronksiaeg, rauaaeg, varanduslik ebavõrdsus, sugukond, hõim</i>; 5) teab, et Eesti esimesed asustusalad olid Pulli ja Kunda Lammasmäe, ning näitab neid kaardil.	Aeg ja ajaarvamine, muinas- ja vanaaja periodiseerimine. Ajalugu ja ajalooallikad. Allikmaterjalide tõlgendamine. Muinasaeg ja selle arengujärgud ning nende üldisloomustus: kiviaja inimese tegevusalad, põlluharimise algus, loomade kodustamine, käsitöö areng, metallide kasutusele võtmine. Eesti muinasaja üldisloomustus, Kunda kultuur, Pulli ja Kunda Lammasmäe asulakohad.
Vanad Idamaad	
Õpilane: 1) selgitab, miks, kus ja millal tekkisid vanaaja kõrgkultuurid, ning näitab kaardil Egiptust ja Mesopotaamiat; 2) selgitab, milline oli vanaaja riiklik korraldus, kirjeldab vanaaja elulaadi ja religiooni Egiptuse ning Mesopotaamia näitel; 3) tunneb vanaaja kultuuri- ja teadussaavutusi: meditsiini, matemaatikat, astronoomiat, kirjandust, kujutavat kunsti, Egiptuse püramiide ja Babüloni rippaedu; teab, et esimesed kirjasüsteemid olid kiilkiri ja hieroglüüfkiri; 4) teab, et Iisraelis tekkis monoteistlik religioon; selgitab, mis on Vana Testament; 5) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid <i>tsivilisatsioon, linnriik, vaarao, muumia, sfinks, tempel, püramiid, preester</i>; 6) teab, kes olid Thutmosis III, Ramses II, Tutanhamon, Hammurabi, Mooses ja Taavet, ning iseloomustab nende tegevust.	Vanaaja sisu ja üldisloomustus: ajalised piirid, looduslikud olud. Vana-Egiptus, Egiptuse riigikorraldus. Thutmosis III, Ramses II, Tutanhamon; eluolu, religioon, kultuurisaavutused. Mesopotaamia, sumerite linnriigid, leiutised (ratas, potikeder), Hammurabi seadused, eluolu, religioon, kultuurisaavutused. Iisraeli ja Juuda riik, ainujumala usk, Vana Testament.

VANA-KREEKA	
Õpilane: 1) näitab kaardil Kreetat, Kreekat, Balkani poolsaart, Ateenat ja Spartat ning kirjeldab riigi laienemist hellenismi perioodil; 2) teab, et Vana-Kreeka tsivilisatsioon sai alguse Kreeta-Mükeene kultuurist; 3) tunneb Vana-Kreeka ühiskonnakorraldust Ateena ja Sparta näitel ning võrdleb neid kirjelduse põhjal; 4) kirjeldab Vana-Kreeka kultuuri ja eluolu iseloomulikke jooni järgmistes valdkondades: kirjandus, teater, religioon, kunst, sport; 5) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid <i>polis, rahvakoosolek, akropol, agoraa, türann, aristokraatia, demokraatia, kodanik, ori, eepos, olümpiamängud, teater, tragöödia, komöödia, skulptuur, Trooja sõda, hellenid, tähestik</i>; 6) teab, kes olid Zeus, Herakles, Homeros, Herodotos, Perikles ja Aleksander Suur ning iseloomustab nende tegevust.	Vanim kõrgkultuur Euroopas. Kreeka loodus ja rahvastik, Kreeta ja Mükeene kultuur. Kreeka linnriigid. Ühiskonnakorraldus ja kasvatus Ateenas ning Spartas. Linnriikide nõrgenemine ja alistamine Makedooniale. Aleksander Suure sõjaretk ning maailmariigi tekkimine. Vana-Kreeka kultuur ja eluolu, kultuur ja religioon Hellase maailma ühendajana, olümpiamängud, religioon ja mütoloogia, Homeroose kangelaseepika, ajalookirjutus, Herodotos, teater, kunst, arhitektuur (Ateena akropol), skulptuur, vaasimaal, hellenite igapäevaelu, hellenistlik kultuur, Vana-Kreeka kultuuri tähtsus.
VANA-ROOMA	
Õpilane: 1) näitab kaardil Apenniini poolsaart, Vahemerd, Kartaagot, Roomat, Konstantinoopolit, Ida-Roomat ja Lääne-Roomat; 2) teab Rooma riigi tekkelugu ning näitab kaardil Rooma riigi territooriumi ja selle laienemist; 3) selgitab Rooma riigikorda eri aegadel; 4) iseloomustab eluolu ja kultuuri Rooma riigis; 5) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid <i>vabariik, foorum, kapitolium, Colosseum, patriits, plebei, konsul, senat, rahvatribuun, orjandus, amfiteater, gladiaator, leegion, kodusõda, kristlus, piibel, Rooma õigus, provints, Ida-Rooma, Lääne-Rooma, Kartaago, Konstantinoopol, ladina keel</i>;	Rooma riigi tekkimine, looduslikud olud, Rooma linna tekkimine, kuningad, vabariigi algus, Rooma vabariik, ühiskondlik korraldus, Rooma võimu laienemine Vahemere maades. Hannibal, kodusõjad Roomas. Caesar, vabariigi lõpp. Rooma keisririik, ühiskondlik korraldus. Augustus, Rooma impeerium ja selle lõhenemine. Vana-Rooma kultuur, rahvas ja eluolu, Rooma kui impeeriumi keskus ja antiikaja suurlinn, kunst ja arhitektuur, avalikud mängud, Rooma õigus. Ristiusu teke, Uus Testament.

6) teab, kes olid Romulus, Hannibal, Caesar, Augustus ja Jeesus Kristus, ning iseloomustab nende tegevust.	
--	--

7. KLASS	
ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU
KESKAEG	
Maailm keskajal 476–1492	
Õpilane: 1) kirjeldab läänikorda, feodaalset hierarhiat, seisuslikku ühiskonda, naturaalmajandust ning talupoegade ja feodaalide elulaadi; 2) teab kiriku osa keskaja ühiskonnas nii kultuuripärandi säilitajana kui ka maailmapildi kujundajana; 3) teab, kuhu tekkisid keskaegsed linnad ning kirjeldab keskaegse linna eluolu; 4) iseloomustab Frangi riigi osatähtsust varakeskaegses ühiskonnas ja Frangi riigi jagunemise tagajärgi; 5) iseloomustab araabia kultuuri ja selle mõju Euroopale, näitab kaardil araablaste vallutusi; 6) kirjeldab viikingite elu, nimetab ja näitab kaardil nende retkede põhisuundi; 7) toob esile ristisõdade eesmärgid ja tulemused; 8) nimetab Eesti muinasmaakondi ja suuremaid linnuseid, iseloomustab eestlaste eluolu muinasaja lõpul, Eesti ristiusustamist ning muistset vabadusvõitlust; 9) teab, kuidas kujunes Bütsantsi riik; 10) seletab mõisteid <i>paavst, patriarh, piiskop, preester, munk, nunn, senjäär, vasall, feodaal, pärisori, Inglise parlament, raad, tsunft, gild, Hansa Liit, Mõõgavendade Ordu, Liivi Ordu, romaani stiil, gooti stiil, koraan, Muhamed, mošee, Meka</i>; 11) teab, kes olid Karl Suur ja Justinianus I ning iseloomustab nende tegevust.	Keskaegse maailmapildi mõju maailma ajaloo, keskaja ühiskonna üldiseloomustus ja periodiseering. Läänikord, eluolu. Kiriku ja kultuuri osa keskajal, ristiusu õpetuse alused, ristisõjad, keskaja ülikoolid ja teadus, romaani ja gooti stiil. Frangi riik, Frangi riigi teke, riik Karl Suure ajal, Frangi riigi jagunemine, kolm tuumikala: Itaalia, Prantsusmaa ja Saksamaa. Araablased. Araabia ühiskond, Muhamed. Islam, araabia kultuur ja selle mõju Euroopale. Bütsants, Bütsantsi tugevuse põhjused, Justinianus I. Linnad ja kaubandus, linnade teke ja eluolu, hansakaubandus Põhja-Euroopas, tsunftikord, linnade valitsemine. Põhja-Euroopa ja Eesti. Skandinaavia eluviis ja ühiskond, viikingite retked. Eesti keskajal, eluolu muinasaja lõpus. Muinasmaakonnad, muistne vabadusvõitlus ja ristiusustamine, ühiskonna struktuur ja valitsemine, Liivi ordu. Linnad ja asulad. Keskaja ühiskond Saksamaa, Inglismaa ja Prantsusmaa näitel. Saksa-Rooma keisririik, parlamendi kujunemine Inglismaal, Prantsusmaa ühendamise. Eluolu keskajal.

Maailm varauusajal 1492–1600	
Õpilane: 1) teab, kuidas mõjutasid varauusaegset ühiskonda maadeavastused, tehnoloogia areng ja reformatsioon; 2) iseloomustab Eesti arengut 16. sajandil, majanduse ja linnade arengut ning reformatsiooni mõju; 3) seletab Liivi sõja põhjusi ja tagajärgi; 4) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid <i>maadeavastused, reformatsioon, protestandid, luteri usk, renessanss, humanism</i>; 5) teab, kes olid Kolumbus, Martin Luther ja Leonardo da Vinci, ning iseloomustab nende tegevust.	Ühiskond varauusajal, uue maailmapildi kujunemine. Tehnoloogia areng, majandussuhted, humanism, kujutav kunst, Leonardo da Vinci. Suured maadeavastused. Ameerika avastamine, maadeavastuste tähendus Euroopale ja Euroopa mõju avastatud maades. Reformatsioon Saksamaal, Martin Luther. Eesti 16. sajandil, reformatsioon, haldusjaotus ja linnad, Liivi sõja põhjused ja tagajärjed.

8. KLASS	
ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU
UUSAEG MAAILM 1600 – 1815	
Ühiskond varauusajal	
Õpilane: 1) iseloomustab põhitunnuste kaudu erinevaid ajalooperioode; 2) iseloomustab põhitunnuste kaudu erinevaid ajalooperioode (näit. absolutismiajastu) ja annab hinnangu; 3) toob näiteid ühiskonna ümberkorraldamise võimalustest reformide või revolutsiooni teel ja analüüsib nende protsesside erinevusi; 4) tunneb ära äärmusluse ja populismi tunnused minevikus ja tänapäeval.	Varauusaja ja uusaja piiride määratlemine. Ajaloo periodiseerimise eesmärgi ja kokkuleppelisuse selgitamine. Varauusaja seisusliku ühiskonna ja Euroopa usuelu mõistmine. Muutused Euroopas ja maailmas varauusajal ja uusajal. Uusajal elanud inimeste võimaluste ja valikute analüüsimine. Inimkeskse ja teadusliku maailmapildi kujunemise põhjuste loetlemine, näidete toomine selle tunnusjoontest, suuna esindajatest erinevatel ajastutel ning ühiskonnas toimunud muutustest. Allikate usaldusväärsuse analüüsimine eri aspekte hinnates.
Ususõjad. Prantsusmaa, Inglismaa, Saksamaa sisepoliitika varauusajal	
Õpilane: 1) toob allikate põhjal esile ajaloosündmuste põhjuse-tagajärje seoseid; 2) võrdleb allikate toel Prantsusmaa ususõdade, Inglismaa kodusõja ja	Ususõda, kodusõda. Protestandid, katoliiklased, hugenotid, luterlased, kalvinistid, anglikaanid. Vestfaali rahu.

kolmekümneaastase sõja põhjuseid ja tagajärgi.	Allikate usaldusväärsuse analüüsimine eri aspekte hinnates.
Absolutism ja valgustus	
Õpilane: 1) toob allikate põhjal esile ajaloosündmuste põhjuse-tagajärje seoseid; 2) iseloomustab põhitunnuste kaudu absolutismiajastut; 3) analüüsib inimeste võimalusi ja valikuid uusajal elanud ajalooliste isikute näitel; 4) annab hinnangu absolutismile ajastu kontekstis; 5) seostab inimkeskse ja teadusliku maailmapildi kujunemist hariduse ja valgustusideede levikuga; 6) nimetab valgustusfilosoofe ning toob näiteid nende panusest inimkeskse ja teadusliku maailmapildi kujunemisse.	Inimkeskse ja teadusliku maailmapildi kujunemise seostamine hariduse ja valgustusideede levikuga. Monarh, monarhia. Absolutism, absoluutne monarhia. Valgustatud absolutism, valgustatud monarh.
Prantsuse revolutsioon ja Napoleon	
Õpilane: 1) toob näiteid ühiskonna ümberkorraldamise võimalustest reformide või revolutsiooni teel ja analüüsib nende protsesside erinevusi; 2) tunneb ära äärmusluse ja populismi tunnused minevikus ja tänapäeval; 3) selgitab Prantsuse revolutsiooni Asutava kogu ja Napoleoni reformide (koodeksite) näitel ühiskonna ümberkorraldamise vajadust ja erinevaid võimalusi.; 4) selgitab äärmuslike liikumiste ja ideoloogiate mõju ühiskonnale jakobiinide näitel.	Prantsuse revolutsioon. Asutava kogu ja Napoleoni reformid ja ühiskonna ümberkorraldamise vajadus. Äärmuslike liikumiste ja ideoloogiate mõju ühiskonnale jakobiinide näitel.
Eesti Rootsi ja Vene riigi koosseisus	
Õpilane: 1) selgitab näidete abil, kuidas muutused maailmas on mõjutanud Eesti ajalugu; 2) võrdleb Rootsi ja Vene ajal (17. ja 18. sajandil) toimunud muutusi Eestis; 3) märkab kodukoha kultuuripärandit ja teab selle kujunemislugu, mõistab, et kultuuri-pärandi tähendus võib ajas muutuda;	Rootsi ja Vene ajal (17. ja 18. sajandil) Eesti aladel toimunud muutuste võrdlemine. Uusaja kultuuripärand kodukohas ja Eestis. Näited eestikeelse kirjasõna ja hariduselu edenemisest kodukohas ja Eestis.

4) toob näiteid eestikeelse kirjasõna ja hariduselu edenemisest kodukohas ja Eestis, analüüsib hariduse tähtsust ühiskonna arengus; 5) toob esile näiteid nt kirikute või mõisahoonete käekäigust nõukogude ajal ja Eesti Vabariigis.	Hariduse tähtsus ühiskonna arengus. Ühe uusaja kultuuriobjekti tutvustamine (kodukohas või Eestis).
Kunst, kultuur ja teadus varauusajal	
Õpilane: 1) nimetab erinevate kunstistiilide olulisemaid tunnuseid ja tunneb väliste tunnuste järgi ära erinevate kunstistiilide arhitektuurinäiteid; 2) analüüsib teaduse ja tehnika arengu positiivset ja negatiivset mõju ühiskonnale ja kultuurile, mõistab inimkonna eetilisi valikuid ja vastutust ühiskonna ees seoses teaduse ja tehnika arenguga.	Barokk, rokokoo, klassitsism, nende võrdlemine põhitunnuste alusel (üldilme, detailid): barokk ja klassitsism arhitektuuris ning kujutavas kunstis Teaduse arengu positiivse ja negatiivse mõju analüüs ühiskonnale ja kultuurile varauusaja teadusrevolutsiooni saavutuste näitel.
Ameerika iseseisvumine	
Õpilane: 1) toob näiteid kolonialismi majanduslikest, poliitilistest ja eelistest aspektidest; 2) annab kolonialismile hinnangu erinevast perspektiivist: majanduslik, poliitiline ja eetiline; 3) selgitab, kuidas tootmine, tarbimine ja inimeste elatustase on seotud loodusressursside kasutamisega; 4) selgitab inimõiguste ja kodaniku-vabaduste arengut mõne ajaloolise dokumendi näitel (Ameerika iseseisvusdeklaratsioon ja põhiseadus).	Ameerika Ühendriikide kujunemislugu 17.-18. sajandil. Inglise kolooniate rajamine. Konfliktid Prantsuse ja Inglise kolooniate vahel. Kolooniate konfliktid emamaaga. Iseseisvusdeklaratsioon. Iseseisvussõda. 1789. aasta põhiseadus ja selle jõustumine.
MAAILM 1815 -1918	
Viini kongress ja Euroopa uusajal	
Õpilane: 1) analüüsib Euroopa riikide arengut ajaloos mõne riigi näitel.	Mõisted: kongress, lõppakt, restauratsioon, tagurlus, tasakaal. Euroopa riikide areng uusaja (Prantsusmaa, Inglismaa, Saksamaa, Venemaa, Austria, Rootsi vms).

Tööstusrevolutsioon ja industrialiseerimine	
Õpilane: 1) analüüsib teaduse ja tehnika arengu positiivset ja negatiivset mõju ühiskonnale ja kultuurile. 2) mõistab inimkonna eetilisi valikuid ja vastutust ühiskonna ees seoses teaduse ja tehnika arenguga; 3) toob näiteid, kuidas inimesed on erinevatel ajastutel loodusesse suhtunud; 4) analüüsib linnastumise põhjusi ja tagajärgi 19. sajandi Euroopa ja Ameerika Ühendriikide linnade näitel.	Uusaja tehnilised leiutised ja nende ellurakendamine. Muutused inimeste igapäevaelus ja ühiskonnas. Tööstusrevolutsioon ja industrialiseerimine.
Poliitilised õpetused	
Õpilane: 1) iseloomustab erinevaid poliitilisi õpetusi ja nende peamisi toetusgruppe ühiskonnas; 2) iseloomustab ja võrdleb liberalismi, konservatismi, natsionalismi ja sotsialismi etteantud kriteeriumide alusel (nt ideaalid ja eesmärgid, ideoloogid, toetajaskond), kujundab oma arvamuse.	Mõisted: ideoloogia, liberalism, konservatism, sotsialism, natsionalism, anarhism, kommunism. Erinevaid poliitilised õpetused ja nende peamised toetusgrupid ühiskonnas. Mis on iseloomulik konservatismile, liberalismile ja sotsiaaldemokraatialle, rahvuslusele tänapäeval.
Euroopa rahvaste kevad (1848. aasta revolutsioonid)	
Õpilane: 1) arutleb märksõnade või küsimuste toel ajaloosündmuste ja -nähtuste üle; 2) kujundab oma seisukoha ning põhjendab seda; 3) arutleb märksõnade või küsimuste toel rahvusluse, Euroopa rahvaste vabadusliikumise ja 1848. aasta revolutsioonide põhjuste ning tagajärgede üle; 4) kujundab oma seisukoha ning põhjendab seda.	Rahvuslus, rahvuslik vabadusliikumine, rahvusriik Vabariik, demokraatia, põhiseadus, liberalism. Kodanlus.
Kolonialism ja imperialismi kujunemine	
Õpilane: 1) toob näiteid kolonialismi majandus-likest, poliitilistest ja eetilistest aspektidest, annab kolonialismile hinnangu erinevast perspektiivist;	Kolonialismi majanduslikud, poliitilised ja eetilised aspektid Aafrikas, Aasias, Ameerikas, Austraalias Kolonialvallutuste seos loodusressursside kasvava vajadusega. Rahvaarvu muutus ja inimeste heaolu seoseid loodusressursside kasutamisega

2) annab hinnangu eurooplaste kolonisatsioonile kolonistide, põliselanike ja tänapäeva seisukohast; 3) selgitab, kuidas tootmine, tarbimine ja inimeste elatustase on seotud loodusressursside kasutamisega.	19. sajandil. Imperialismi kujunemise seost loodusressursside hõivamisega.
Venemaa ja Eesti 19. sajandil ja 20. sajandi algul	
Õpilane: 1) analüüsib Eesti omariikluse kujunemist ja arengut Euroopa sündmuste kontekstis; 2) toob näiteid erinevate ajastute kultuuripärandist; 3) märkab kodukoha kultuuripärandit ja teab selle kujunemislugu; 4) toob näiteid perekonnanimede saamislugudest; 5) mõistab, et kultuuripärandi tähendus võib ajas muutuda; 6) toob näiteid ärkamisaja tegelaste ja nende panuse kohta eesti kultuuriloos; 7) toob näiteid eestikeelse kirjasõna ja hariduselu edenemisest kodukohas ja Eestis; 8) analüüsib hariduse tähtsust ühiskonna arengus; 9) toob näiteid Kalevipoja tegelaskuju tähenduse muutumise kohta ajaloos; 10) märkab Eesti ja maailma kultuuri seoseid ja vastastikust mõju; 11) teadvustab baltisakslaste rolli eesti kultuuri ja ühiskonnaelu arengus.	Eesti omariikluse algus. Rahvusliku vabadusliikumise ja ärkamisaja sündmused. Eesti omariikluse kujunemise majanduslikud, kultuurilised ja poliitilised eeldused. Eesti omariikluse kujunemisele kaasa aidanud isikud ja nende panus. Perekonnanimede panek Eesti aladel seoses pärisorjuse kaotamisega. Estofiilide tegevus ja panus eesti kultuurilukku. Eestis õppinud või tegutsenud baltisaksa haritlaste tegevus ja selle rahvusvahelisest mõju (Karl Ernst von Baer, Fabian Gottlieb Benjamin von Bellingshausen, August von Kozebue, Adam Johann von Krusenstern, Eduard von Toll, Friedrich Georg Wilhelm von Struve, Ferdinand von Wrangel jt).
Esimene maailmasõda. Eesti iseseisvumine	
Õpilane: 1) toob allikate põhjal esile ajaloosündmuste põhjuse-tagajärje seoseid; 2) arutleb küsimuste toel ajaloosündmuste ja -nähtuste üle; 3) analüüsib teaduse ja tehnika arengu positiivset ja negatiivset mõju ühiskonnale ja kultuurile; 4) toob näiteid ühiskonna ümberkorraldamise võimalustest reformide ja revolutsiooni teel, analüüsib nende protsesside erinevusi;	Esimese maailmasõja põhjused ning sõdivate poolte taotlused. Esimese maailmasõja tagajärjed ja mõju maailma arengule. Esimese maailmasõja käigus kasutusele võetud sõjapidamise uuendused. Vene revolutsioonide ja novembrirevolutsiooni tagajärjed ja mõju.

5) selgitab näidete abil, kuidas muutused maailmas on mõjutanud Eesti ajalugu; 6) analüüsib Eesti omariikluse kujunemist ja arengut Euroopa sündmuste kontekstis; 7) nimetab I maailmasõja käigus kasutusele võetud sõjapidamise uuendusi, kirjeldab nende rolli, toob näiteid sõda käsitlevatest filmidest, raamatutest jms; 8) kirjeldab Vene revolutsioonide ja novembrirevolutsiooni tagajärgi ja mõju; 9) nimetab esimese maailmasõja aegseid sõjalise liite ning selgitab, mis riigid ja miks sinna kuulusid, sõnastab sõja põhjuseid ja tagajärgi.	Esimese maailmasõja aegsed sõjalised liidud. Eesti omariikluse kujunemise seos rahvusvaheliste sündmustega (uute rahvusriikide tekkimine esimese maailmasõja käigus, Vene revolutsioonid).
Teadus, tehnika ja kultuur 19. sajandil ja 20. sajandi algul	
Õpilane: 1) toob näiteid 19. sajandi teaduse, tehnika, arhitektuuri, kujutava kunsti, moepildi, kirjanduse, muusika jms kohta; 2) teab, kuidas meditsiin on ajas arenenud ja mis võtteid on kasutatud haiguste ja epideemiatega võitlemisel; 3) toob näiteid 19. sajandi meditsiini edusammudest (ravimid, veregruppide avastamine, röntgen, narkoos, rasestumisvastased vahendid jt); 4) põhjendab nende tähtsust haigustega võitlemisel, pere planeerimisel, rahvastikuprotsessides jne.	Mõisted: sisepõlemismootor, elekter, hõõglamp, raudtee, raudbetoon. Meditsiini areng: röntgen, aspiriin, narkoos, süstal, pastöriseerimine. Muutused rõivastuses. Rahvastikuprotsessid (linnastumine). Romantism, realism, historitsism, impressionism, juugend.

9. KLASS	
ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU
LÄHIAJALUGU	
Esimese maailmasõja tagajärjed	
Õpilane: 1) teab, millised olid Esimese maailmasõja tagajärjed; 2) teab, kuidas muutus Euroopa poliitiline kaart pärast Esimest maailmasõda; 3) teab ja selgitab Rahvasteliidu esimese maailmasõja järgset rolli; 4) kasutab ajalookaarti ja analüüsib teemakohaseid allikaid.	Muutused Euroopa poliitilisel kaardil pärast esimest maailmasõda. Rahvasteliidu roll. Compiegne'i vaherahu. Pariisi rahukonverents. Versailles' süsteem. Euroopa poliitiline kaart pärast Esimest maailmasõda. Rahvasteliit, reparatsioonid.

Eesti vabadussõda	
Õpilane: 1) teab, kes olid Jaan Poska, Johan Laidoner ja Julius Kuperjanov ning selgitab nende tähtsust; 2) teab, millal toimus vabadussõda; 3) teab vabadussõja põhjuseid ja tagajärgi; 4) kasutab ajalookaarti sõja pöördeliste sündmuste selgitamisel; 5) teab ja selgitab vabadussõja rolli Eesti iseseisvuse kindlustamisel; 6) analüüsib Eesti omariikluse kujunemist ja arengut Euroopa sündmuste kontekstis.	Vabadussõja põhjused, käik ja tagajärjed. Tartu rahu. Võnnu lahing. Landeswehri sõda, välisriikide abi. Jaan Poska, Johan Laidoner ja Julius Kuperjanov - nende roll Eesti ajaloos. Ajalookaardi kasutamine sõja pöördeliste sündmuste selgitamisel. Vabadussõja roll Eesti iseseisvuse kindlustamisel
Demokraatia ja diktatuurid 1920. - 1930. aastatel	
Õpilane: 1) iseloomustab ning võrdleb demokraatlikku ja diktatuurset ühiskonda; 2) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid <i>demokraatia, diktatuur, autoritarism, totalitarism, fašism, kommunism, natsionaalsotsialism</i>; 3) teab, kes olid Benito Mussolini, Adolf Hitler, Jossif Stalin, Franklin D. Roosevelt ja iseloomustab nende tegevust; 4) võrdleb autoritarismi ja totalitarismi.	Demokraatliku ja diktatuurse ühiskonna iseloomustamine ja võrdlemine. Mõistete tundmine: demokraatia, diktatuur, autoritarism, totalitarism, fašism, kommunism, natsionaalsotsialism. Isikute teadmine ja nende tegevuse iseloomustamine: Benito Mussolini, Adolf Hitler, Jossif Stalin, Franklin D. Roosevelt.
Demokraatlik ja autoritaarne Eesti	
Õpilane: 1) toob näiteid ühiskonna ümberkorraldamise võimalustest reformide teel ja analüüsib nende mõju; 2) nimetab mõjukaid ühiskonnaelu tegelasi ja toob näiteid nende tegevusest; 3) selgitab ja toob näiteid mõistete <i>ideoloogia, reform ja revolutsioon</i> kohta; 4) kirjeldab ning võrdleb Eesti Vabariigi arengut demokraatliku parlamentarismi aastail ja vaikel ajal.	Maareform. Asutav kogu. Mõjukate ühiskonnategelaste nimetamine ja nende tegevuse iseloomustamine. Mõistete tundmine: ideoloogia, reform ja revolutsioon. Eesti Vabariigi arengu võrdlemine demokraatliku parlamentarismi aastail ja vaikel ajal.
Majandus maailmas ja Eestis kahe maailmasõja vahel	
Õpilane: 1) analüüsib teaduse ja tehnika arengu positiivset ning negatiivset mõju ühiskonnale;	Maailma ning Eesti majandusolude kirjeldamine ja võrdlemine kahe maailmasõja vahel. Konveiermeetodi kasutuselevõtmine.

2) kirjeldab ja võrdleb maailma ning Eesti majandusolusid kahe maailmasõja vahel; 3) teab, mis muutused tõi kaasa konveiermeetodi kasutuselevõtmine; 4) teab, mis olid suure majanduskriisi põhjused ja tagajärjed; 5) arutleb märksõnade või küsimuste toel ajaloosündmuste ja -nähtuste üle, kujundab oma seisukoha ning põhjendab seda; 6) selgitab, kuidas tootmine, tarbimine ja inimeste elatustase on seotud loodusressursside kasutamisega.	Suure majanduskriisi põhjused ja tagajärjed. Mõisted: <i>konveiermeetod, inflatsioon, ülemaailmne majanduskriis, uus kurss, maaseadus, asundustalu, rahareform.</i>
Kultuur kahe maailmasõja vahel maailmas ja Eestis	
Õpilane: 1) teab, kuidas meditsiin on ajas arenenud ja mis võtteid on kasutatud haiguste ja epideemiatega võitlemisel; 2) toob näiteid erinevate ajastute kultuurist; 3) analüüsib teaduse ja tehnika arengu positiivset ja negatiivset mõju ühiskonnale ja kultuurile; 4) mõistab inimkonna eetilisi valikuid ja vastutust ühiskonna ees seoses teaduse ja tehnika arenguga; 5) märkab Eesti ja maailma kultuuri seoseid ning vastastikust mõju; 6) märkab kodukoha kultuuripärandit ja teab selle kujunemislugu; 7) mõistab, et kultuuripärandi tähendus võib ajas muutuda.	Kultuuri arengu ja eluolu kirjeldamine Eesti NSV-s, Eesti Vabariigis ning maailmas. Uute kultuurinähtuste ja tähtsamate kultuurisaavutuste nimetamine. Kultuur ja eluolu kodukandis.
Rahvusvaheline olukord teise maailmasõja eel	
Õpilane: 1) toob allikate põhjal esile ajaloo-sündmuste põhjuse-tagajärje seoseid; 2) arutleb märksõnade või küsimuste toel ajaloosündmuste ja -nähtuste üle, kujundab oma seisukoha ning põhjendab seda; 3) analüüsib Euroopa riikide arengut ajaloos mõne riigi näitel; 4) teab, milline oli rahvusvaheline olukord teise maailmasõja eel; 5) teab ja kirjeldab sündmusi, mis viisid teise maailmasõjani.	Rahvusvaheline olukord Euroopas teise maailmasõja eel: anšluss, Müncheni kokkulepe, MRP. Hispaania kodusõda, Etioopia kriis, Mandžuuria kriis, Saksamaa taasrelvastumine, Saksamaa kui Kolmas riik. Sündmused, mis viisid teise maailmasõjani.
Teine maailmasõda	

Õpilane: 1) teab, millal algas ja lõppes teine maailmasõda; 2) toob esile teise maailmasõja puhkemise põhjused, sõja tulemused ja tagajärjed; 3) seletab mõisteid <i>MRP</i>, <i>holokaust</i>, <i>ÜRO</i>; 4) kirjeldab ajalookaardile tuginedes teise maailmasõja sõjategevuse kulgu; 5) analüüsib ja hindab inimõiguste rikkumise põhjusi ajaloolises kontekstis.	Teise maailmasõja kohta olulisemate faktide teadmine. Teise maailmasõja puhkemise põhjused, sõja tulemused ja tagajärjed. Mõistete tundmine: <i>MRP</i>, <i>holokaust</i>, <i>ÜRO</i>. Ajalookaardile tuginedes teise maailmasõja sõjategevuse kulu kirjeldamine.
Eesti teises maailmasõjas	
Õpilane: 1) toob näiteid rahvastikurännetest, selgitades nende põhjusi ja tagajärgi; 2) analüüsib inimeste võimalusi ja valikuid minevikus ja tänapäeval isikute näitel; 3) analüüsib allikate usaldusväärsust eri aspekte hinnates, teab, et allika sõnum sõltub autori positsioonist; 4) selgitab <i>MRP</i> ja baaside lepingu tähtsust Eesti ajaloos; 5) selgitab Eesti iseseisvumise kaotamise põhjuseid, tagajärgi, sündmuste käiku ja seoseid tänapäevaga; 6) selgitab mõisteid <i>MRP</i>, <i>küüditamine</i>, <i>baaside leping</i>, <i>okupatsioon</i>; 7) analüüsib eestlaste valikuid Teises maailmasõjas.	Inimõiguste rikkumise põhjuste hinnang ja analüüs ajaloolises kontekstis. <i>MRP</i> ja baaside lepingu tähtsus Eesti ajaloos. Eestlaste valikud II maailmasõjas. Eesti iseseisvumise kaotamise põhjuste, tagajärgede, sündmuste käigu ja seoste selgitamine. Mõistete tundmine: <i>MRP</i>, <i>küüditamine</i>, <i>baaside leping</i>, <i>okupatsioon</i> (<i>Nõukogude okupatsioon</i>, <i>Saksa okupatsioon</i>), <i>paadipõgenikud</i>, <i>metsavennad</i>.
Maailm pärast teist maailmasõda	
Õpilane: 1) arutleb märksõnade või küsimuste toel ajaloosündmuste ja -nähtuste üle, kujundab oma seisukoha ning põhjendab seda; 2) selgitab näidete toel Euroopa suurriikide ja Ameerika Ühendriikide tähtsust lähiajaloos; 3) iseloomustab külma sõja kujunemist ja olemust, toob esile selle avaldumise valdkonnad ja vormid; 4) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid <i>külm sõda</i>, <i>kriisikolle</i>, <i>raudne eesriie</i>.	Külm sõda, selle kujunemine ja olemus. Külma sõja avaldumise valdkonnad ja vormid. Mõisted: <i>külm sõda</i>, <i>kriisikolle</i>, <i>raudne eesriie</i>.

Demokraatlik maailm pärast Teist maailmasõda	
Õpilane: 1) analüüsib inimeste võimalusi ja valikuid minevikus ja tänapäeval isikute näitel; 2) selgitab näidete toel Euroopa suurriikide ja Ameerika Ühendriikide tähtsust lähiajaloos; 3) kirjeldab tööstusriikide arengut USA ja Saksamaa Liitvabariigi näitel; 4) teab, kes olid Martin Luther King, Margaret Thatcher ja Ronald Reagan ning iseloomustab nende tegevust; 5) iseloomustab erinevaid sotsiaalseid liikumisi ja toob näiteid; 6) kirjeldab Saksamaa poliitilist olukorda kaardi toel.	Heaoluühiskond. Mustanahaliste ja naiste õigused Jagatud Saksamaa. Noorteliikumised, hipide liikumine, globaliseerumine. NATO ja Euroopa Liit. Võtmeisikud (nt. Margaret Thatcher, Ronald Reagan, Martin L. King, Elisabeth II, Rosa Parks, Rachel Carson, Madeleine Albright, Hanna Arendt, Indira Ghandi, Ruth Bader Ginsburg, John F. Kennedy, Richard Nixon, Mahatma Gandhi).
Kommunistlikud riigid ja Eesti NSV	
Õpilane: 1) nimetab NSVL liidreid (Stalin, Hruštšov, Brežnev, Gorbatšov) ning iseloomustab nende võimuperioodi; 2) toob esile kommunistlikule ühiskonnale iseloomulikke jooni (võimu koondumine, vastandumine läänele, propaganda jne); 3) selgitab näidete abil, kuidas muutused maailmas on mõjutanud Eesti ajalugu; 4) kirjeldab nõukogude võimu mõju Eesti ajaloole pärast teist maailmasõda, toob välja iseloomulikud jooned näidete abil, kasutab mõisteid õiges kontekstis.	NSV Liit, stalinism, sula, stagnatsioon, poliitiline juhtimine, kommunistliku partei liidrid Stalinist kuni Gorbatšovini. Metsavendlus Kollektiviseerimine, industrialiseerimine, plaanimajandus. Massirepressioonid, küüditamine, dissidendid. Võtmeisikud (nt. Leida Laius, Johannes Käbin, Karl Vaino, Vaino Väljas).
Kultuur ja eluolu 20. sajandi II poolel maailmas ja Eesti NSV-s	
Õpilane: 1) kirjeldab, kuidas on erineval ajal maailmas korraldatud inimeste heaolu; 2) toob näiteid hariduse, tervishoiu, igapäevaelu ja turvalisuse korraldusest eri ajastutel; 3) märkab kodukoha kultuuripärandit ja teab selle kujunemislugu, mõistab, et kultuuripärandi tähendus võib ajas muutuda; 4) analüüsib teaduse ja tehnika arengu positiivset ja negatiivset mõju ühiskonnale ja kultuurile;	Infotehnoloogia areng. Massikultuur ja kõrgkultuur. Kultuuri ja eluolu muutumine 20. sajandi teisel poolel. Maailma, Eesti ja kodupaiga tuntud kultuuritegelased ja nende tähtsus.

5) mõistab inimkonna eetilisi valikuid ja vastutust ühiskonna ees seoses teaduse ja tehnika arenguga; 6) toob näiteid erinevate ajastute kultuuripärandist.	
Eesti iseseisvuse taastamine	
Õpilane: 1) kirjeldab Eesti iseseisvuse taastamist ja Eesti Vabariigi arengut; 2) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid <i>perestroika, glasnost, Balti kett, laulev revolutsioon</i>; 3) nimetab võtmeisikuid Eesti iseseisvuse taastamise protsessis ja annab hinnangu nende tegevusele ajaloolises kontekstis; 4) selgitab näidete abil, kuidas muutused maailmas on mõjutanud Eesti ajalugu.	Laulev revolutsioon, Balti kett, fosforiidikampaania, IME, Rahvarinne, suveräänsusdeklaratsioon, MRP-AEG, perestroika, glasnost, rahareform Eestis Võtmeisikud (nt Lennart Meri, Mart Laar, Edgar Savisaar Marju Lauristin, Lagle Parek, Mihhail Gorbatšov, Boris Jeltsin).
Maailm alates 1990. aastatest	
Õpilane: 1) toob esile kommunistliku süsteemi kokkuvarisemise põhjused ja tagajärjed; 2) teab ja näitab muutusi maailma poliitilisel kaardil 1990. aastatel; 3) teab ja toob näiteid globaalprobleemide kohta; 4) analüüsib kriitiliselt mineviku tõlgendusi ja nende mõju iseenda ning kogukonna olevikule ja tulevikule; 5) iseloomustab nüüdisaja demokraatlikku ühiskonda mõne riigi näitel; 6) selgitab, kuidas tootmine, tarbimine ja inimeste elatustase on seotud loodusressursside kasutamisega; 7) märkab Eesti ja maailma kultuuri seoseid ja vastastikust mõju; 8) analüüsib teaduse ja tehnika arengu positiivset ja negatiivset mõju ühiskonnale ja kultuurile; 9) mõistab inimkonna eetilisi valikuid ja vastutust ühiskonna ees seoses teaduse ja tehnika arenguga.	NSVL lagunemine. Saksamaa taasühinemine. Rahvusvahelised organisatsioonid (NATO, EL laienemine, ÜRO), rahu ja konfliktide lahendamine, identiteet ja mitmekesisus, energiamajandus, globaalprobleemid (nt epideemiad, demograafiline olukord, kliimaküsimused, terrorism). Kommunistliku süsteemi kokkuvarisemise põhjused ja tagajärjed. Muutused maailma poliitilisel kaardil 1990. aastatel.